

Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijai
Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybai

DĖL NACIONALINĖS KOVOS SU KORUPCIJA 2015–2025 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2015-2019 METŲ PRIEMONIŲ IR VEIKSMŲ PLANO PROJEKTO

„Transparency International“ Lietuvos skyrius išnagrinėjo Nacionalinės kovos su korupcija 2015-2025 m. programos įgyvendinimo 2015-2019 m. priemonių ir veiksmų plano projektą (toliau – Projektas) ir teikia šias pastabas bei pasiūlymus.

- 1) TILS siūlo rengiant Nacionalinę kovos su korupcija programą jai **pritaikyti teisėkūros pėdsako principą** ir nurodyti, kurios institucijos pasiūlė konkrečius tikslus, priemones ar veiksmus.
- 2) TILS siūlo rengiant Nacionalinę kovos su korupcija programą ir vertinant, kodėl tam tikri uždaviniai, priemonės ar veiksmai į ją turi būti įtraukti, **pateikti pagrindimą, kaip šie siūlymai prisidės prie skaidrumo didinimo ir antikorupcijos konkrečiose srityse** (pavyzdžiui, nurodant, kaip prie skaidrumo didinimo prisidės priemonė „*sukurti ir įdiegti elektroninę rinkimų ir balsavimo sistemą, leidžiančią rinkėjams balsuoti elektroniniu būdu, patogiu būdu gauti išsamią informaciją apie rinkimus ir balsavimo tvarką, matyti tikslus duomenis apie savo dalyvavimą rinkimuose ir auką politinės kampanijos dalyviui*“, arba priemonė „*įvykdyti privalomą vienkartinę turto deklaravimą visiems Lietuvos gyventojams*“ pagrindžiant, kaip tai prisidės prie šių priemonių įgyvendinimo tikslų ir skaidrumo bei antikorupcijos siekio).
- 3) TILS siūlo rengiant Nacionalinę kovos su korupcija programą **išskirti svarbiausius ateinančių penkių metų tikslus, priemones ir veiksmus**, tokį prioritetizavimą pagrįsti ir, atsižvelgiant į tai, peržiūrėti šiuo metu suplanuotus konkrečių veiksmų įvykdymo terminus.
- 4) TILS siūlo Projekte skirti daugiau dėmesio detalizuojant nuostatas, susijusias su, pirmiausia, pranešėjų apsauga, efektyvia interesų konfliktų prevencijos ir kontrolės sistema, viešaisiais pirkimais ir žiniasklaidos atskaitingumu, taip pat - nacionalinio ir savivaldos lygmens institucijų atskaitingumu, socialinės partnerystės reguliavimu, nacionalinio ir savivaldos lygmens institucijų teikiamos informacijos prieinamumu, politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo stebėseną ir skaidrumu.

TILS siūlo Projekte **tikslinti šias svarbiausias sritis apimančias priemones ir veiksmus:**

- Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo stebėseną ir skaidrumą

TILS skatina numatyti, jog viešinamos turi būti detalesnės, nei šiuo metu numatoma, išlaidų ataskaitos ir viešinami partijos ar politinės kampanijos dalyvio lėšų, skiriamų savifinansavimui, dydžiai, be to, paankstinti ataskaitų pateikimą.

Šiuo metu teikiant veiklos rezultatų ataskaitas, sąnaudos pateikiamos sugrupuotos stambiomis kategorijomis – kitokia tvarka taikoma tik toms sąnaudoms, kurios padaromos iš valstybės biudžeto asignavimų. Tokia tvarka gali sudaryti prielaidas piktnaudžiavimui, kai partijos veikla būtų finansuojama netiesiogiai pritaikius neproporcingas nuolaidas ar pan.

Be to, politinių kampanijų finansinės ataskaitos skelbiamos gerokai po rinkimų ir tai dažnai lemia sąlyginai nusiūgusį susidomėjimą tokiais duomenimis apskritai. Lieka neaišku, ar reikalavimas skelbti šias ataskaitas kur kas anksčiau iš tiesų, kaip kartais teigiama, sudarytų perdėtą administracinę našta.

Trečia, Lietuvoje nėra reglamentuota, kokie galimi politinių partijų narių mokesčiai. Nesant jokių ribų, sukuriama prielaidos, kad partija savifinansavimui nusistatys nepagrįstai didelius nario mokesčius. Nors tokio reglamentavimo nebuvimas savaime dar nebūtinai reikštų problemą (pasaulinė praktika rodo, kad tik Nyderlanduose nario mokesčiai sudaro didžiąją dalį politinių partijų biudžetų pajamų, daugiau žr. Masnevaitė, E. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo teisinis reguliavimas Lietuvoje. Daktaro disertacija. P. 42 Vilnius, 2010.), tačiau svarbu pastebėti, kad Lietuvoje beveik nė viena partija viešai informacijos apie tai, kokie tiksliai yra jos nario mokesčiai, neskelbia. Kartu su ribų nario mokesčiams nebuvimu, tokia praktika jau sukuria prielaidas ir neskaidriam finansavimui. Panašiai yra ir su specialiaisiais politinių partijų narių mokesčiais – Lietuvoje tam nėra numatyta jokių draudimų ar apribojimų, tad viešumo stoka ir sukuria prielaidas piktnaudžiavimui.

Be to, būtina siekti efektyvesnės priežiūros ir kontrolės. Reikia peržiūrėti Vyriausiosios rinkimų komisijos šiuo metu gaunamus materialinius išteklius ir įvertinti, ar jų pakanka šiuo metu šiai institucijai priskirtoms funkcijoms vykdyti. Taip pat reikia iš naujo peržiūrėti ir atsakyti į klausimą, ar sankcijos, taikomos Politinių partijų ir kampanijų finansavimo ir kontrolės įstatymo pažeidimų atvejais, veikia kaip atgrasančios priemonės.

(Dėl Projekto priemonės įgyvendinimo veiksmo nr. 1.1.3.1 Parengti įstatymų pakeitimo projektus, nustatančius pareigą politinei partijai, politinės kampanijos dalyviams Vyriausios rinkimų komisijos interneto svetainėje skelbti duomenis apie pajamas ir išlaidas)

- Nacionalinio ir savivaldos lygmens institucijų teikiamos informacijos prieinamumas

TILS atkreipia dėmesį, kad atvirų duomenų standartas turi būti taikomas įgyvendinant visas Projekte numatytas priemones ir tikslus, kai konkretūs jų įgyvendinimo veiksmai siejasi su informacinių sistemų kūrimu ar kitokios informacijos ir duomenų viešinimu.

(Dėl Projekto priemonės 1.1.4.– parengti teisės aktus, reikalingus nustatyti viešojo sektoriaus duomenų ir informacijos naudojimo, apimtis, formą, sukurti atvirų duomenų teikimo modelį, skirtą prieigai prie viešojo sektoriaus duomenų, siekiant pagerinti viešojo valdymo institucijų ir įstaigų informacijos pakartotinio naudojimo prielaidas ir visuomenės kontrolės galimybes)

- Efektyvi interesų konfliktų prevencijos ir kontrolės sistema

TILS atkreipia dėmesį, jog būtina užtikrinti efektyvią interesų konfliktų prevencijos ir kontrolės sistemą ne tik užtikrinant, kad būtų viešinamos valstybės tarnautojų ir jiems prilygintų asmenų privačių interesų bei turto deklaracijos, bet ir siekiant efektyvios priežiūros.

Būtina peržiūrėti šiuo metu teisės aktais Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijai priskirtas funkcijas, užtikrinant, kad jos būtų pamatuotos ir Komisijai pakaktų išteklių efektyviai priežiūros funkcijai.

Taip pat būtina siekti, kad veiktų interesų konfliktų prevencijos sistema, užtikrinti, kad interesų konfliktų deklaracijos būtų teikiamos laiku ir būtų aiški pareigos jas teikti interpretacija skirtingose institucijose.

(Dėl Projekto priemonės įgyvendinimo veiksmo nr. 1.1.6.3. 3 Parengti įstatymų pakeitimo projektus, įpareigojančius visus valstybės tarnautojus ir jiems prilygintus asmenis (įskaitant gydytojus, odontologus ir farmacininkus) deklaruoti turtą, pajamas ir privačius interesus. Taip pat viešinti minėtų deklaracijų, išskyrus kriminalinės žvalgybos ir žvalgybos subjektų pareigūnų, diplomatų ir specialiųjų atašė, duomenis.)

- Žiniasklaidos atskaitingumas

TILS siūlo patikslinti šiuo metu Projekte numatomą veiksmą, susijusį su Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacine sistema siekiant efektyvios kontrolės.

TILS siūlo papildyti Projektą nuostatomis, pagal kurias turėtų būti peržiūrėti ir papildyti teisės aktai, šiuo metu reguliuojantys atsakomybę už pareigos laiku pranešti apie viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų savininkų pasikeitimus, nesilaikymą.

Be to, TILS siūlo į teisės aktus gražinti reikalavimą žiniasklaidos priemonių savininkams informuoti valstybės institucijas apie savo finansinius ryšius su ūkiniais subjektais ir komerciniais bankais, apie savo giminystės ryšius su valstybės institucijų pareigūnais. Ši informacija ir duomenys turi būti viešai prieinami.

(Dėl Projekto priemonės įgyvendinimo veiksmo nr. 1.1.7.1 Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų duomenų bazės ir Juridinių asmenų registro duomenų pagrindu sukurti ir įdiegti Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinę sistemą.)

- Socialinės partnerystės reguliavimas

TILS siūlo tikslinti priemonės aprašymą ir atskirti viešąsias konsultacijas reguliuojančių teisės aktų poreikį nuo socialinės partnerystės reguliavimo.

(Dėl Projekto priemonės nr. 1.1.9. – apibrėžti socialinę partnerystę įgyvendinant viešojo ir privataus sektoriaus bendrus projektus, rengiant teisės aktus.)

- Nacionalinio ir savivaldos lygmens institucijų atskaitingumas

TILS siūlo numatyti, kad turi būti sukurti standartai ir aiškios gairės ne tik biudžetinių įstaigų vadovų, bet ir pačių įstaigų darbui vertinimui.

TILS siūlo parengti teisės aktus, skatinančius viešojo sektoriaus institucijas aiškiai ir atskaitingai formuoti konkrečius strateginius savo veiklos tikslus, kad būtų galima vertinti jų veiklos sėkmę, bei skatinti viešojo sektoriaus institucijas į savo veiklos vertinimo kriterijus integruoti ir pritaikyti

antikorupcinių priemonių efektyvumo vertinimą. Aiškių vertinimo standartų turėjimas prisidėtų ir prie skaidrumo vertinant ir tvirtinant metines šių įstaigų veiklos ataskaitas.

TILS taip pat atkreipia dėmesį, kad gyventojai biudžetinėse įstaigose dažnai susiduria tik su vidurinėsios grandies darbuotojais, todėl galėtų vertinti jiems suteiktų paslaugų arba aptarnavimo kokybę. Tai metų gale taip pat prisidėtų ir prie įstaigos vadovo darbo vertinimo.

(Dėl Projekto Priemonės nr. 1.10.14. – sudaryti sąlygas viešam, įtraukiant piliečius, biudžetinių įstaigų vadovų vertinimui, rotacijai, konkurencijai.)

- Pranešėjų apsauga

TILS siūlo tikslinti šiuo metu šiai sričiai Projekte priskiriamą veiksmą.

TILS siūlo numatyti, kad reikia peržiūrėti dabar galiojantį LRV Nutarimą dėl informacijos apie pažeidimus teikimo ir tvarkymo tvarkos aprašo patvirtinimo, kuris šiuo metu nenumato jokių saugiklių dėl interesų konflikto vengimo, kai už gautų pranešimų tvarkymą atsakingu paskirtas įstaigos vadovas. Pagal šio nutarimo 13 punktą gautą informaciją apie pažeidimą draudžiama perduoti tą pažeidimą galimai darantiems/ketinantiems daryti asmenims („Įgaliotas asmuo privalo užtikrinti įstaigoje gautos informacijos konfidencialumą tiek tarnybos (darbo) metu, tiek po jos (jo), – draudžiama gautą informaciją skelbti viešai, perduoti pažeidimą planuojantiems daryti, darantiems arba padariusiems ar tretiesiems asmenims.“). Tas pats nutarimas numato, kad už gautų pranešimų tvarkymą gali būti atsakingas įstaigos vadovas (8 punktas) ir nėra numatyta, kaip tokiais atvejais vengti aiškaus galimo interesų konflikto.

Taip pat TILS ragina siekti, kad pranešimams apie galimus korupcijos atvejus būtų sukurti patikimi bei saugūs pranešimo kanalai institucijose ir pranešantiems asmenims būtų aiškiai išdėstyti tokių pranešimo kanalų saugumo standartai. TILS skatina patvirtinti privalomą tvarką visoms įstaigoms ir institucijoms, turinčioms vidinius pranešimų priėmimo kanalus („antikorupcijos linijas“, specializuotas pašto dėžutes, elektronines formas ir kt.), kurioje būtų numatyta, jog viešinant informaciją apie šiuos kanalus būtina aiškiai informuoti, kokios informacijos, kontaktinių duomenų ir pranešimo turinio apsaugos standartai taikomi konkrečiai linijai. TILS pažymi, kad šiuo metu, pavyzdžiui, savivaldybių administracijų antikorupcijos linijomis praktiškai negaunama pranešimų, tad reikia peržiūrėti ir tai, kaip informacija apie tokias linijas viešinama.

Be to, TILS ragina papildyti šį uždavinį įgyvendinimo veiksmu, numatančiu, jog būtina keisti teisės aktus, susijusius su asmenų, pranešančių apie galimai korupcinio pobūdžio nusikaltimus, teisine apsauga. Siūlome užtikrinti, kad tokie asmenys būtų efektyviai saugomi priimant Pranešėjų apsaugos įstatymą arba atitinkamų teisės aktų pakeitimus. Nors tiek Darbo kodekse, tiek Valstybės tarnybos įstatyme numatyti aiškūs darbuotojų atleidimo pagrindai ir jie negali būti atleidžiami kitais pagrindais (šiuo atveju - už tai, kad pranešė), manome, kad reikalingos aiškesnės nuostatos, kurios atleidimo teisėtumo įrodinėjimo pareigą tais atvejais, kai pranešama apie galimą pažeidimą, perkeltų darbdaviui. Taip pat turėtų būti numatyti aiškūs standartai dėl tapatybės neatskleidimo ir pranešėjo civilinės atsakomybės apribojimas (taikant sąžiningumo prezumpciją).

TILS ragina numatyti, jog tais atvejais, kai valstybės tarnautojai ar politikai nepraneša apie jiems žinomą galimai korupcinio pobūdžio pažeidimą jų darbe, tai taptų teisiniu pagrindu jiems neteikti darbo valstybės tarnyboje arba politinėje institucijoje.

(Dėl Projekto priemonės įgyvendinimo veiksmo nr. 2.1.1.1. Parengti teisės aktus, kurie užtikrintų, kad pranešimams apie galimus korupcijos atvejus būtų sukurti patikimi bei saugūs informacijos pateikimo kanalai viešajame ir privačiame sektoriuose.)

- Viešieji pirkimai

TILS skatina papildyti šiuo metu numatytus veiksmus, siekiant įgyvendinti tikslą „užtikrinti skaidrų ir racionalų prekių ar paslaugų pirkimą“, siekiant efektyvesnio ir skaidresnio viešųjų pirkimų vykdymo ir efektyvios kontrolės.

TILS ragina numatyti teisės aktų pakeitimus ir papildymus, kad, siekiant racionalaus lėšų panaudojimo, būtų taikoma kokybiška kaštų ir naudos analizė didelės vertės projektams bei planuojant pirkimus.

Be to, atsižvelgiant į paskutinius Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimus, TILS ragina numatyti, jog būtų parengti teisės aktai, užtikrinantys vieningą ir sistemingą šiuo metu pagal įstatymą privalomo informavimo apie mažos vertės pirkimus standartą.

Taip pat TILS ragina peržiūrėti visas Viešųjų pirkimų tarnybai šiuo metu priskiriamas funkcijas bei skiriamą finansavimą, siekiant užtikrinti, kad Viešųjų pirkimų tarnyba turėtų pakankamai resursų jai priskirtai kontrolės funkcijai efektyviai vykdyti. Užtikrinti, kad pirkimai būtų prižiūrimi ne tik pirkimo, bet ir sutarties vykdymo stadijoje.

TILS siūlo papildyti šio tikslo priemonės įgyvendinimo veiksmu, numatančiu, jog perkančiosioms organizacijoms ruošiant skelbimus pirkimams, kurie identifikuojami kaip rizikingiausi korupcijos atžvilgiu, reikia skelbime pateikti standartizuotai privalomą informaciją. Pavyzdžiui, rengiant skelbimus viešinimo paslaugų konkursui, aiškiai nurodyti tikslinę auditoriją, esamos situacijos pristatymą (arba nuorodą į atitinkamus dokumentus), reklamos / kampanijos tikslą/-us ir pan.

TILS taip pat atkreipia dėmesį, kad šiuo metu priemonės nr. 4.1.5. – „sukurti viešojo pirkimo sutarčių registrą, kurio naudotojais būtų visos perkančiosios organizacijos, o visuomenei būtų teikiama Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta informacija“ įgyvendinimo terminas yra 2017-12-31. Pagal LR Viešųjų pirkimų įstatymą jau nuo 2015-01-01 laimėjusio dalyvio pasiūlymas, sudaryta pirkimo sutartis ir pirkimo sutarties sąlygų pakeitimai turi būti paskelbti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. TILS ragina peržiūrėti šios priemonės įgyvendinimo terminą, siekiant, kad pirkimo sutartys nuo pat pradžių išgaliojus įstatymo pakeitimams būtų viešinamos aiškiai ir prieinamai.

Galiausiai, TILS skatina numatyti plėsti kainų palyginimo modelio galimybes, jį praktiškai pritaikant tiek privačiam, tiek viešam sektoriui.

(Dėl Projekto tikslo nr. 4 – tikslas užtikrinti skaidrų ir racionalų prekių ar paslaugų pirkimą; dėl Projekto Priemonės nr. 4.1.2.– parengtos viešųjų pirkimų rekomendacijas pirkimams, kuriuose yra daugiausiai korupcijos rizikos veiksnių; dėl Projekto priemonės 4.1.5. – sukurti viešojo pirkimo sutarčių registrą, kurio naudotojais būtų visos perkančiosios organizacijos, o visuomenei būtų teikiama Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta informacija)

5) TILS siūlo Projektą papildyti nuostatomis, numatančiomis, kokių pokyčių per NKKP įgyvendinimo laikotarpį reikia siekti kontroliuojant poveikio sprendimų priėmimui darymą, kaip stiprinti pilietinę visuomenę ir siekti didesnio atskaitingumo NVO sektoriuje, kaip užtikrinti, kad egzistuočių efektyvios priemonės korupcijai privačiame sektoriuje užkardyti ir siekti didesnio privataus sektoriaus atskaitingumo.

TILS siūlo Projektą **papildyti šias sritis apimančiais tikslais, priemonėmis ir veiksmais:**

- Lobistinės veiklos atskaitingumas

Būtina peržiūrėti visą lobistinės veiklos reguliavimą Lietuvoje ir užtikrinti, kad lobistinė veikla būtų skaidri ir atskaitinga. TILS atkreipia dėmesį, jog vykdant LR Nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos, patvirtintos LR Seimo 2002 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. IX-711 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2011–2014 metų programos patvirtinimo“ (toliau – NKKP) 31.1 punktą, LR Specialiųjų tyrimų tarnybos apibendrintoje informacijoje apie aktualiose viešojo sektoriaus srityse nustatytas su korupcija susijusias problemas ir korupcijos rizikos veiksnius (*Dėl Informacijos apie viešojo sektoriaus srityse nustatytas aktualias su korupcija susijusias problemas ir korupcijos rizikos*) 1.1 punkte *Dėl neteisėto lobizmo* taip pat įvardintos aiškios rizikos, kurios lemia neskaidrų įtakos darymą sprendimų priėmimui. TILS norėtų pabrėžti, kad Lietuvoje šiuo metu veikiantis lobistinės veiklos reguliavimas yra neveiksmingas ir egzistuojanti įstatymų bazė neužtikrina efektyvaus rizikų valdymo sprendimų priėmimo atskaitingumo srityje. Tačiau Projekte nėra nė vienos priemonės, susijusios su problemų šioje srityje sprendimu.

TILS siūlo papildyti Projektą tikslu „Užtikrinti skaidrų ir atskaitingą poveikio sprendimų priėmimui darymo procesą“ ir numatyti priemones bei veiksmus jam pasiekti:

Reikia peržiūrėti dabartinį lobistinės veiklos reguliavimą ir užtikrinti, kad priimami nauji teisės aktai aiškiai apibrėžtų, kas yra lobistas. Pagal dabar Lietuvoje galiojančią lobistų ir lobistinės veiklos apibrėžimą, praktikoje egzistuoja per daug išimčių ir todėl lieka neaiškūs atskaitomybės standartai. Tai savaimė nekeltų problemos, tačiau neturint efektyvios visus indėlius/pasiūlymus sprendimams fiksuojančios sistemos – ypač jeigu pasiūlymai pateikiami ne per oficialų derinimo laikotarpį TAPIS sistemoje – lieka neaišku, kiek jų yra pavišinama.

Taip pat būtina užtikrinti, kad teisės aktai numatytų efektyvią atsakomybę už neteisėtą lobistinę veiklą, užtikrinti, kad VTEK turėtų pakankamai pajėgumų lobistinės veiklos priežiūrai.

Be to, būtina nuosekliai mažinti prielaidas politiniam spaudimui toms institucijoms, kurių veiklos funkcijos yra susijusios su politikos formavimu ir viešųjų finansų skirstymu bei užtikrinti, kad, pavyzdžiui, ES paramą administruojančioms agentūroms nebūtų daromas politinis spaudimas per tokių agentūrų valdybą ar pavaldumą ministerijoms.

- Pilietinės visuomenės stiprinimas atskaitingumo NVO sektoriuje didinimas.

Priėmus LR Nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymą, reikia siekti, kad NVO sektorius veiktų tvariai ir atskaitingai, kad NVO laikytųsi reikalavimų viešai teikti savo veiklos ir finansines ataskaitas, kurios būtų prieinamos elektroniniu būdu per Registrų centro duomenų bazę.

TILS ragina numatyti priemones ir veiksmus, kurie būtų skirti užtikrinti, kad NVO Taryba būtų suformuota tvariai, pagal aiškią tvarką ir atskaitingai.

Taip pat TILS ragina numatyti, jog būtina parengti aiškios valstybinio ir savivaldybių finansavimo NVO skyrimo gaires.

Galiausiai, TILS ragina svarstyti galimybes sukurti vieną bendrą NVO paramos fondą, kuris leistų bendrai skirstyti NVO skirtas lėšas.

- Valstybės ir savivaldybės įmonių bei valstybės ir savivaldybės valdomų įmonių atskaitingumas

TILS ragina numatyti, jog reikia detalizuoti LR Ūkio ministerijos parengtų skaidrumo gairių reikalavimus, juos išplečiant ne tik valstybės valdomoms įmonėms, bet ir savivaldybių įmonėms.

Taip pat, TILS ragina numatyti veiksmus, kurie leistų parengti pavyzdines unifikuotas skaidrumo gairių įgyvendinimo bei ataskaitų rengimo nuostatas, apibrėžiant, kokia informacija turi būti teikiama ataskaitoje (pvz., valdybos narių bei vadovų interesų konfliktų deklaracijos, priklausomybė politinėms partijoms, pan.), kokie minimalūs vidaus kontrolės sistemos reikalavimai turi būti įgyvendinti valstybės bei savivaldybės įmonėse (pvz., interesų konfliktų deklaracijos). Kartu būtina sukurti griežtą iškeltų reikalavimų priežiūros bei auditavimo sistemą (pvz., pastarosios įgyvendinimą pavedant LR Valstybės kontrolei – valstybės valdomų įmonių lygmenyje, Savivaldybių kontrolieriams – savivaldybių lygmenyje).

TILS atkreipia dėmesį, kad būtina siekti ir didesnio skaidrumo bei atskaitingumo formuojant šių įmonių valdybas. Rengiant teisės aktus, būtina sukurti aiškią ir skaidrią valstybės valdomų įmonių valdybų narių atrankos ir skyrimo tvarką bei užtikrinti, kad atrankos procesas būtų viešas, o atrankos kriterijai žinomi iš anksto. Taip pat, numatyti, jog būtų didinamas nepriklausomų valdybos narių skaičių valstybės valdomose įmonėse ir siekti, jog savivaldybės depolitizuotų savo kontroliuojamų įmonių valdybas

- Privataus sektoriaus skaidrumas ir atskaitingumas

TILS ragina skirti dėmesio juridinių asmenų baudžiamumui, užtikrinant, kad egzistuojantis teisinis reguliavimas leidžia efektyviai taikyti baudžiamąją atsakomybę už korupcinio pobūdžio nusikaltimus juridiniams asmenims ir ikiteisminio tyrimo institucijoms bei teismams pakanka mokymų vieningai šios atsakomybės taikymo praktikai. TILS atkreipia dėmesį, kad iki šiol nėra vieningos ikiteisminio tyrimo institucijų ir teismų praktikos taikant baudžiamąją atsakomybę už korupcinio pobūdžio nusikaltimus juridiniams asmenims ir siūlo numatyti, kaip šią problemą bus siekiama spręsti.

TILS atkreipia dėmesį, kad iki šiol praktikoje ir atitiktis tarptautiniams įsipareigojimams ataskaitose buvo aiškinama, jog Lietuvoje juridiniams asmenims LR Baudžiamojo kodekso straipsniai, numatantys atsakomybę už korupcinio pobūdžio nusikaltimus, būtų taikomi pagal Kodekse pateiktą sąvokų išaiškinimą (pavyzdžiui. *"The passive and active bribery in the private sector are criminalized by the same provisions as those on bribery of public officials 'a public servant or a person of equivalent status'; Country Review Report of Lithuania, http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2013_10_29_Lithuania_Final_Country_Report/2013_10_29_Lithuania_Final_Country_Review_Report.pdf*).

Po Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutarties baudžiamojoje byloje Nr. 2K–P–89/2014, tampa neaišku, ar toks aiškinimas iš tiesų efektyviai leis užtikrinti juridinių asmenų baudžiamumą. Remiantis šia nutartimi, lieka neaišku, ar praktikoje baudžiamajai atsakomybei pavyktų pasiekti asmenį, kuris, nors ir turi "patikėtas galias", tačiau jo veikla "nesusijusi su viešojo intereso užtikrinimu".

Be to, TILS atkreipia dėmesį, jog, siekiant didesnio privataus sektoriaus atskaitingumo, būtina peržiūrėti šiuo metu viešai prieinamos informacijos apie akcines ir uždarąsias akcines bendroves kiekį ir teikimo būdą. TILS ragina peržiūrėti teisės aktus, reguliuojančius Registrų centro šiuo metu vykdomas funkcijas bei Registrų centro taikomus mokesčius už informacijos teikimą. TILS taip pat ragina išanalizuoti, ar antrinis iš Registrų centro gautos informacijos panaudojimas tikrai visais atvejais keltų grėsmę komercinės informacijos arba asmenų duomenų paviešinimui.

Pagarbiai

Sergejus Muravjovas